

آثار اجتماعی عفاف و حجاب بر امنیت روانی جامعه از دیدگاه علامه مصباح یزدی

حسین جلائی نوبری^۱

^۱ دانشیار و هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی تبریز-ایران و عضو شورای پژوهشی مرکز توسعه پژوهش‌های بین‌رشته‌ای معارف اسلامی و علوم سلامت منطقه ۲ کشور

چکیده

عفاف و حجاب، از اصول مهم در تحقق امنیت روانی و سلامت اجتماع است که برای نهادینه کردن آن در جامعه باید فرهنگ‌سازی شود. برنامه‌ریزی درست و ترویج فرهنگ عفاف و حجاب و رعایت آن توسط عموم مردم، می‌تواند ضامن سلامت و امنیت اجتماعی در جامعه باشد. در این نوشتار پس از بیان مفاهیم کلیدی به معرفی شخصیت‌های مطرح شده در موضوع مقاله پرداخته شده است و سپس نویسنده بر اساس آیات و روایات و نظر صاحب‌نظران، به ویژه علامه مصباح یزدی، به بررسی موضوع این مقاله شامل: «اقتدار ملی، پوشش مناسب و سلامت و آرامش فرد و جامعه، حفظ شخصیت زن و امنیت روانی جامعه، آگاهی زنان و تاثیر آن بر آرامش جامعه، کرامت زن و امنیت روانی جامعه، برقراری روابط اجتماعی سالم و امنیت روانی جامعه، دفع آزار و اذیت دیگران و امنیت روانی جامعه، تحکیم خانواده و امنیت روانی جامعه» پرداخته شده است. این مطالب نشان می‌دهد که رعایت حجاب و عفاف می‌تواند آرامش و امنیت روانی جامعه را به ارمغان آورد. روش تحقیق در این نوشتار به شکل نقلی و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای (دستی و رایانه) و روش پردازش اطلاعات تحقیق، توصیفی و تحلیلی می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: آثار اجتماعی، امنیت روانی، جامعه، عفاف و حجاب.

مقدمه

سعادت و کمال انسان هدف نهایی خلقت است و خداوند برای آنکه بشر به این هدف متعالی دست یابد، دستورات شرعی، فقهی و اخلاقی را توسط انسان‌های برگزیده‌اش که همان انبیا و اولیا الهی هستند، به او رسانده است. در سایه عمل به دستورات الهی، انسان می‌تواند همه نیازهای روحی و جسمی، مادی و معنوی و فردی و اجتماعی خویش را برآورده سازد. یکی از نیازهای مهم بشر احساس امنیت داشتن در فضایی است که در آن زندگی می‌کند. این امنیت تنها از بعد جسمی نیست؛ بلکه ابعاد گوناگون روحی و معنوی را نیز در بر می‌گیرد. حکم حجاب و عفاف برای مردان و زنان نیز از همین حکمت و فلسفه برخوردار است.

حجاب تنها کارکرد فردی ندارد که فقط برای رشد و تربیت معنوی فرد تاثیر داشته باشد؛ بلکه باعث آرامش جنسی افراد در جامعه شده و از التهابات بی‌جا و ویرانگر در محیط‌های اجتماعی جلوگیری می‌کند و بر تحکیم نظام خانواده که کوچکترین و مهم‌ترین نهاد اجتماعی می‌باشد، می‌افزاید. علاوه بر آنکه آرامش و امنیت زن را نیز که در معرض خطرات بیشتری در جامعه است، فراهم می‌نماید. علاوه بر اینکه انسان موجودی اجتماعی است و در مقابل افراد دیگر جامعه، دارای مسئولیت است. اگر افراد از زیر بار مسئولیت خود در قبال جامعه سرباز زنند، نوعی نابهنجاری و آشفتگی در جامعه پدید خواهد آمد. رعایت حجاب و عفاف نیز از این قاعده مستثنی نیست. در این نوشتار ما به بررسی آثار حجاب و عفاف بر امنیت روانی و آرامش جامعه خواهیم پرداخت و این آثار را با توجه به نظرات علامه مصباح یزدی و مقام معظم رهبری بررسی خواهیم کرد.

تا کنون در مورد «آثار اجتماعی عفاف و حجاب بر امنیت روانی جامعه» مقالات و کتب بسیاری به چاپ رسیده است که به عنوان پیشینه تحقیق به برخی از آنان اشاره می‌شود: مقاله «نقش حجاب در امنیت و آرامش زنان در جامعه از نظر اسلام، نوشته غلامرضا چولکی، نشریه فصلنامه مطالعات و امنیت انتظامی، شماره ۴، ۱۳۹۵» و مقاله «عفاف و حجاب ضامن امنیت و آرامش در تعاملات اجتماعی، نوشته محمد فردین جمالی، کنفرانس نقش ملی زنان، ۱۳۹۶» و کتاب «آرامش در پرتو حجاب، نوشته سید جعفر پورموسوی، ناشر: چلچراغ، ۱۳۹۵» امتیاز و نوآوری مقاله حاضر نسبت به مقالات دیگر این است که علاوه بر بررسی آثار اجتماعی حجاب از دیدگاه قرآن و روایات از دیدگاه صاحب‌نظرانی همچون علامه مصباح یزدی به بررسی موضوع پرداخته شده است. از این مقاله می‌توان برای ترویج و تبلیغ عفاف و حجاب و پاسخگویی به شبهات وارد شده نیز استفاده نمود.

۱. مفهوم‌شناسی

در این قسمت برای درک عمیق از موضوع مقاله، کلمات کلیدی به صورت لغوی و اصطلاحی تعریف خواهند شد.

۱-۱. مفهوم آثار اجتماعی

در این قسمت ابتدا مفهوم اثر و اجتماع را به صورت جداگانه و سپس مفهوم آثار اجتماعی بیان خواهد شد. معنی کلمه اثر عبارت است: ۱- نشان و علامت باقی - مانده از هر چیز؛ ۲- جای پا، نشان قدم؛ ۳- حدیث، روایت؛ ۴- داغ؛ ۵- تأثیر؛ ۶- تألیف، تصنیف؛ ۷- یادبود.^۱

- معین، فرهنگ معین، ذیل حرف الف، ص ۱۰۱.

و اجتماع عبارتست از: گرد هم آمدن، جمع شدن، مقارنه ماه و آفتاب، زمانی که ماه و آفتاب در یک برج و یک درجه و یک دقیقه جمع شوند.^۲

اجتماع گرد آمدن، تجمع، اجماع، فاهم آمدن، احتفال، انجمن شدن، فراهم آمدن، اتفاق کردن بر چیزی، قوی شدن و اجتماع الرجل، جوان گردیدن، سازگاری نمودن، عزم کردن، نزدیکی جسمی بجسم دیگر یا چندین جسم را بهم اجتماع گویند.^۳ در زبان فارسی اصطلاح اجتماع از زبان عربی اخذ شده و به معانی جماعت، انبوهی، اشتراک، وفاق عمومی و شباهت زیستی گروهی از جانوران یا گیاهان یک منطقه جغرافیایی با شرایط مساوی به کار رفته است.^۴ در اصطلاح آثار اجتماعی عبارتست از: نتیجه کار، عمل و سخنی که انجام می شود و یا تصمیمی که اتخاذ می شود همه این موارد می تواند در جامعه به نوعی زندگی روحی و جسمی مردم یک جامعه را تحت تاثیر قرار دهد.

۲-۱. مفهوم امنیت روانی^۵

ابتدا کلمه امنیت و روان را به صورت جداگانه تعریف نموده و سپس مفهوم امنیت روانی را بیان می کنیم؛ امنیت، بی خوفی و امن، بی بیمی، ایمنی، ایمن شدن، در امان بودن، امنیت دادن، راحت و آسوده و بی بیم گردانیدن: «مملکت را امنیت داده است». گذر فرهنگ عمید امنیت را این گونه تعریف نموده است: ۱- در امان بودن، ایمنی؛ ۲- آرامش و آسودگی.^۶ دکتر معین نیز این گونه واژه روان را تعریف می کند: ۱- رونده، جاری، در حال رفتن؛ ۲- روح، نفس ناطق^۷ و با توجه به موضوع مقاله منظور از روان قسمت دوم می باشد. روان که مترادف روح می باشد به این معنی در لغت نامه دهخدا آمده است: جان، ارواح، مونث نیز می باشد. جان، نفس، آنچه مایه زندگی نفس هاست.^۸

امنیت روانی را می توان اینگونه تعریف کرد که در بسیاری از موارد امنیت از درون انسان نشات می گیرد و ارتباط زیادی با ایمان دارد. هر گاه آدمی بتواند به مدیریت عقل خویش تعادل لازم را بین قوای درونی خود مانند غضب، شهوت و ... برقرار کند انسان ایمنی است. و به این صورت می توان امنیت روانی ایجاد نمود.

- همان، ص ۴۱. ۲

- دهخدا، لغت نامه دهخدا، ذیل حرف الف، ص ۳. ۳

- آراسته خو، نقد و نگرش بر فرهنگ اصطلاحات علمی-اجتماعی، ص ۷۴. ۴

. مقاله ای با عنوان «آماده سازی تربیتی حاکم اسلامی در خدمتگزاری مردم از منظر حضرت امیر علیه السلام در نهج البلاغه» در مجله فصلنامه مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری، سال سوم، شماره ۸، پاییز ۱۴۰۰ به چاپ رسیده ملاحظه فرمایید.

- دهخدا، لغت نامه دهخدا، ذیل حرف الف، ص ۹. ۶

- عمید، فرهنگ عمید، ذیل حرف الف، ص ۱۱. ۷

- معین، فرهنگ معین، ذیل حرف الف، ص ۱۴. ۸

- دهخدا، لغت نامه دهخدا، ذیل حرف را، ص ۳۲. ۹

۳-۱. مفهوم جامعه

جامعه در لغت به معنای تانیث، جامع، گردآورنده، فراهم آورنده، جمع کننده، غلی که بر گردن و بر دست نهند. نوعی از زیور که دست‌ها را به گردن فراهم آورد. جرگه، اجتماع، مجتمع، حوزه، حلقه، اجتماع، هیئت اجتماع، مردم یک کشور یا یک شهر یا ده آمده است و در اصطلاح به مجموعه‌ای از افراد انسانی که با نظامات و سنن و آداب و قوانین خاص به یکدیگر پیوند خورده و زندگی دسته جمعی دارند گفته می‌شود.

«زندگی دسته جمعی این نیست که گروهی از انسان‌ها در کنار یکدیگر و در یک منطقه زیست کنند و از یک آب و هوا و یک نوع مواد غذایی استفاده نمایند. درختان یک باغ نیز در کنار یکدیگر زیست می‌کنند و از یک آب و هوا و یک نوع مواد غذایی استفاده می‌نمایند، همچنانکه آهوان یک گله نیز با هم می‌چرند و با هم می‌خرامند و با هم نقل مکان می‌کنند. اما نه درختان و نه آهوان هیچ کدام زندگی اجتماعی ندارند و جامعه تشکیل نمی‌دهند. زندگی انسان که اجتماعی است به معنی این است که (ماهیت اجتماعی) دارد: از طرفی نیازها، بهره‌ها و بر خورداری‌ها، کارها و فعالیت‌ها ماهیت اجتماعی دارد و جز با تقسیم کارها و تقسیم بهره‌ها و تقسیم رفع نیازمندی‌ها در داخل یک سلسله سنن و نظامات میسر نیست، از طرف دیگر نوعی اندیشه‌ها، ایده‌ها، خلق و خوی‌ها بر عموم حکومت می‌کند که به آنها وحدت و یگانگی می‌بخشد، و به تعبیر دیگر، جامعه عبارت است از مجموعه‌ای از انسان‌ها که در جبر یک سلسله نیازها و تحت نفوذ یک سلسله عقیده‌ها و ایده‌ها و آرمان‌ها در یکدیگر ادغام شده و در یک زندگی مشترک غوطه‌ورند»^{۱۱}

۴-۱. عفاف و حجاب

عفاف مترادف کلماتی همچون: «پارسایی، پاکدامنی، پاکی، تقوا، عفت، نجابت» می‌باشد. و در لغت به معنای باز ایستادن از حرام و پارسائی نمودن. خودداری و امتناع از آنچه جایز و نیکو نباشد، خواه در گفتار باشد خواه در کردار، باز ایستادن، نهفتگی کردن، باز ایستادن از زشتی، عفاف پارسائی و پرهیزگاری، نهفتگی، پاکدامنی، خویشتن داری، عفت، تعففاً.

حجاب مترادف کلماتی همچون: «برقع، پوشش، جلباب، چارقد، چارق، چاروق، روسری، روی‌بند، ستر، مقصوره، نقاب، پرده، غشا، حایل» است. «حجاب. در پرده کردن، حجب، بازداشتن از درآمدن، بازداشتن، روگیری، عفاف، حیا، شرم کردن»^{۱۲} و در لغت به معنای مانع و پرده و پوشش آمده است. حجاب، به معنای پوشش اسلامی بانوان، دارای دو بعد ایجابی و سلبی است. بعد ایجابی آن، وجوب پوشش بدن و بعد سلبی آن، حرام بودن خودنمایی به نامحرم است و این دو بعد باید در کنار یکدیگر باشند؛ تا حجاب اسلامی محقق شود. گاهی، ممکن است یک بعد باشد ولی دیگری نباشد که در این صورت، نمی‌توان گفت که حجاب اسلامی محقق شده است. حجاب و عفاف به عنوان دو ارزش در جامعه بشری و به ویژه جوامع اسلامی مطرح است.

- همان، ذیل حرف جیم، ص ۴۲.

- مطهری، جامعه و تاریخ، ص ۱۸ و ۱۱۹.

- دهخدا، لغت نامه دهخدا، ذیل حرف عین، ص ۲۳۸.

- همان، ذیل حرف هاء، ص ۱۲۷.

۲. آثار اجتماعی عفاف و حجاب

خداوند متعال در قرآن کریم چندین بار به مسئله حجاب و عفاف اشاره نموده و زنان را به ویژه زنان مومنه را به رعایت آن امر نموده است. آیاتی مثل: «آیاتی که حجاب را برای زنها واجب و لازم و ضروری دانسته پنج آیه می باشند که عبارتند از آیه ۳۰ سوره نور، و آیه ۵۹ و ۵۳ و ۳۳ و ۳۲ سوره احزاب». با توجه به تاکید قرآن و وجوب حجاب برای بانوان در این قسمت به آثار اجتماعی عفاف و حجاب بر امنیت روانی جامعه می پردازیم:

۲-۱. حجاب مایه اقتدار ملی

عفاف و حجاب مظهر عبودیت و سلامت اخلاق بوده و همچنین واجب بودن حجاب، خود بهترین و محکم ترین دلیل حضور سالم زن در اجتماع است و عفاف و حجاب مظهر غرور و اقتدار ملی است. آیه الله خامنه ای عفاف و حجاب را موجب اقتدار ملی دانسته و فرمودند: «(دشمن) دنبال این است که این عوامل اقتدار ملی را از بین ببرد؛ هدف دشمن این است. ایمان را از بین ببرد، حیا و عفاف را از بین ببرد»^{۱۴}

«در نظام‌های مردم‌سالار (دموکراتیک) که مدعی اتکای حکومت بر آرای مردمند، جاه‌طلبان و شیفتگان قدرت، چون زنان را انعطاف‌پذیرتر و تأثیر تبلیغ‌ها را در آنان بیش‌تر می‌یافتند و از طرفی نیازمند آرای بیش‌تری بودند، کوشیدند تا آنان را به میدان اجتماع و سیاست وارد کنند و با فریفتن و تحت تأثیر قرار دادن آنان، آرای بیش‌تری به دست آورند و بر اریکه قدرت تکیه زنند.»^{۱۵}

۲-۲. پوشش مناسب و سلامت و آرامش فرد و جامعه

امام علی (علیه‌السلام) در وصیت خود به امام حسن (علیه‌السلام) می‌فرماید: «وَأَكْفَفَ عَلَيْهِنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ بِحِجَابِكَ آيِهِنَّ، فَإِنَّ شِدَّةَ الْحِجَابِ أَبْقَى عَلَيْهِنَ؛ (زنان را) در پرده‌ی حجاب نگاه دار تا نامحرمان را ننگرند؛ زیرا سخت‌گیری در پوشش، عامل سلامت و استواری آنان است»^{۱۶}

در این سخن امام مشخص می‌شود که عقیف بودن و حجاب داشتن موجب سلامتی و استواری آنان است زیرا اگر زنی به دلائل واهی و بیهوده در کوچه و بازار خود را در معرض دید نامحرم قرار دهد و نتواند عزت و عفت خود را حفظ کند، موجب امراض روحی برای فرد و جامعه می‌شود.

این پیام امام علی (علیه‌السلام) همانند این آیه است که می‌فرماید: «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ؛ و به زنان باایمان بگو چشمهای خود را (از نگاه هوس‌آلود) فرو گیرند و دامان خویش را (از بی عفتی) حفظ کنند»^{۱۷}

KHAMENEI.IR - خامنه ای ، سخنرانی در تاریخ ۱۹/۱۰/۱۳۹۵، پایگاه اطلاع‌رسانی^۱

- مصباح یزدی، جزوه حقوق و سیاست در قرآن، درس ۲۰۶:۱

- نهج البلاغه، نامه ۳۱:۱۶

- نور: ۳۱:۱۷

بسیاری از ناهنجاری های جامعه و گناهان به سبب نگاه مردان به زنان و زنان به مردان و وسوسه های آنهاست که امام (علیه السلام) برای جلوگیری از آن دستور می دهد آنها را در حجاب نگه دار. و باید اشاره نمود که این مطلب، همه زنان را شامل نمی شود بلکه زنان بی بند و بار یا ضعیف الایمان را می گوید.

شهید مطهری در مورد این آیه چند نکته را متذکر می شود: (۱. هر مسلمان - چه مرد و چه زن - باید از چشم چرانی و نظربازی اجتناب کند. ۲. مسلمان، خواه مرد یا زن، باید پاکدامن باشد و عورت خود را از دیگران بپوشد. ۳. زنان باید پوشش داشته باشند و آرایش و زیور خود را بر دیگران آشکار نسازند و درصدد تحریک و جلب توجه مردان برنیایند. ۴. دو استثنا برای لزوم پوشش زن ذکر شده که یکی با جمله (ولاییدین زینتهنّ الاّ ما ظهر منها) بیان شده است و نسبت به عموم مردان است و دیگری با جمله (ولا یبیدین زینتهنّ الاّ لبعولتهنّ...) ذکر شده و نداشتن پوشش را برای زن نسبت به عده خاص تجویز می کند.^{۱۸}

و در جای دیگر امام علی (علیه السلام) می فرمایند: «صَيَانَةُ الْمَرْأَةِ أَنْعَمُ لِحَالِهَا وَ أَدْوَمُ لِحَمَالِهَا؛ محفوظ بودن زن، برای سلامتی اش مفیدتر است و زیبایی او با دوام تر می کند»^{۱۹}

مقام معظم رهبری در مورد دستور اسلام درباره حجاب و فواید آن فرمودند: «اسلام برای زن حجاب را معین کرده است. خود این حجاب، یکی از وسایل امنیت است. با حجاب زن مسلمان، هم خود زن مسلمان امنیت پیدا میکند و هم مردان مسلمان امنیت پیدا میکنند. آن جایی که حجاب را از زنان دور میکنند، آن جایی که زن را به عریانی و برهنگی نزدیک میکنند، در درجه اول، امنیت از خود زن و در درجه ی بعد، از مردان و جوانان گرفته خواهد شد. برای این که محیط سالم و دارای امنیت باشد؛ زن بتواند کار خود را در جامعه انجام دهد، مرد هم بتواند مسؤولیتهای خود را انجام دهد، اسلام حجاب را معین کرده است که این حجاب، یکی از آن احکام برجسته ی اسلام است و یکی از فوایدش همین است که گفتیم. فواید فراوان دیگری هم دارد»^{۲۰}

۲-۳. حفظ شخصیت زن و امنیت روانی جامعه

یکی دیگر از عوامل امنیت روانی جامعه، حفظ شخصیت افراد است، بدین معنی که اگر ارتباط رفتاری و گفتاری افراد یک جامعه بر اساس احترام متقابل و حفظ شخصیت طرفین صورت گیرد، در فرد و جامعه احساس امنیت روانی می شود، مقام معظم رهبری در مورد تشخص و وقار زن می فرمایند: «حجاب مایه ی تشخص و آزادی زن است؛ برخلاف تبلیغات ابلهانه و ظاهربینانه ی مادیگرایان، مایه ی اسارت زن نیست.... حجاب وقار است، متانت است، ارزشگذاری زن است، سنگین شدن کفه ی آبرو و احترام اوست؛ این را باید خیلی قدر دانست و از اسلام باید به خاطر مسئله ی حجاب تشکر کرد؛ این جزو نعمتهای الهی است»^{۲۱}

- مطهری، مسئله حجاب، ص ۱۱۱

- آمدی، غررالحکم و دررالکلم، حدیث ۵۸۲۰

. KHAMENEI.IR - خامنه ای، سخنرانی در تاریخ ۱۳۷۵/۱۲/۲۰، پایگاه اطلاع رسانی^۲

- همو، سخنرانی در تاریخ ۱۳۹۱/۲/۲۳

حجاب برای زن یک دژ است، یک سنگر و حریم است. او را از خطرات و آسیبها حفظ می‌کند جایگاهی است که زن وجود و شخصیت خود را در آن سامان می‌بخشد. اصولاً پیکر زن عریان جلب کننده و بی حفاظ است اگر در حصار پوشش قرار نگیرد در معرض آسیبها قرار خواهد گرفت، حجاب برای او امنیت پدید می آورد؛ زیرا نفس آدمی دریایی از خواستن است، زمانی که به چیزی تمایل ندارد آرامش بر آن حاکم است اما وقتی به چیزی رغبت کند، همانند دریا طوفانی میشود و تنها رسیدن به آن خواسته می‌تواند جزر و مد این دریای طوفانی را آرام کند.^{۲۲}

به همین دلیل است که وقتی که زن در یک حصار مطمئن، به نام حجاب قرار گرفت از توطئه خناسان در امان خواهد بود و همین مسئله باعث حفظ آبرو و متانت وی خواهد شد. این توصیح لازم است که حجاب به هیچ عنوان محدود کننده نیست، بلکه به بانوان این فرصت را می‌دهد تا با خیال آسوده در فعالیت‌های اجتماعی شرکت نمایند بدون آنکه مزاحمتی برایشان فراهم شود.

امام خمینی^(ع) در باره ارزش حجاب می‌فرماید: «حجاب اسلامی یعنی حجاب وقار، حجاب شخصیت، ساخته من فقیه نیست؛ این نص صریح قرآن است. آن قدری که قرآن مجید بیان کرده، نه ما می‌توانیم از آن حدود (محدوده) خارج شویم و نه زنانی که معتقد به این کتاب بزرگ آسمانی هستند».^{۲۳}

«شکّی نیست که در هر یک از جوامع و فرهنگ‌های بشری و به ویژه در نظام‌های دینی، زنان کم و بیش قید و بندهایی از قبیل «حجاب» داشته‌اند. مردان شهوت پرست در صدد برآمدن تا با عناوین فریبنده‌ای چون «حقوق زن» و «آزادی زنان» آنان را از آن قید و بندها رها سازند و از خانه‌ها بیرون بکشند و بدین ترتیب، به ارضای هرچه بیش‌تر شهوت‌های حیوانی خود بپردازند».^{۲۴}

۲-۴. آگاهی زنان و تاثیر آن بر آرامش جامعه

هر چه آگاهی و درک مردم یک جامعه بیشتر باشد، آرامش روانی نیز به تبع آن بیشتر خواهد شد. بانوان مومن، محجبه و آگاه می‌توانند مظهر علم و آگاهی باشند و حتی به عنوان الگو برای دیگران معرفی شوند. حجاب و عفاف موجب می‌شود تا زن به عنوان یک عنصر قوی در جامعه حضور داشته و به جای به نمایش گذاشتن خود برای نامحرمان و پرسه زدن در کوی و برزن، به علم آموزی و کسب معرفت مشغول شود که دیگران وی را سرمشق خود قرار دهند. در قرآن مجید آمده است که: «وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِّنْ فِرْعَوْنَ وَ عَمَلِهِ وَ نَجِّنِي مِّنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ» و خداوند برای کسانی که ایمان آورده‌اند، به همسر فرعون مثل زده است. آن گاه که گفت: پروردگارا! برای من نزد خویش در بهشت خانه‌ای بساز و مرا از فرعون و کردار او نجات بده و مرا از گروه ستمگر رهایی بخش».^{۲۵}

- رحیمی، فرشتگان زمین، ص ۲۵۶

- خمینی، زن از دیدگاه امام خمینی، ص ۴۷

- مصباح یزدی، جزوه حقوق و سیاست در قرآن، درس ۲۴۰۶

- تحریم: ۲۰۱

قرآن کسانی را در صنف زنان ذکر می‌کنند که برای همه مؤمنان الگو هستند؛ خداوند در قرآن کریم می‌فرماید «کسانی که ایمان دارند، اگر الگویی برای رفتار خود می‌خواهند به زنانی چون همسر فرعون نگاه کنند»^{۲۷} کار طول تاریخ بشری افراد زیادی بودند که با صبر و استقامت و تلاش و مجاهدت در صراط مستقیم الهی حرکت نموده و منشاء خیرات و آرامش برای جامعه بشری بوده اند در این بین زنان نیز نقش بسزایی داشته اند و در این مسیر تاریخی می‌توان بانوانی را به نسل جدید معرفی کرد که هر کدام دارای کمالات بسیار بوده و به عنوان یک نمونه و الگو می‌توانند مشوق دیگر افراد باشند، افرادی همچون: آسیه، مریم، خدیجه، سمیه، فاطمه و زینب (سلام‌الله‌علیهما‌الجمعین) و در زمان حال مادران، خواهران، همسران و دختران شهدا و همچنین زنان قهرمانی که خود در راه اهداف مقدس به شهادت رسیدند و زنانی که در صحنه های علمی درخشیدند، می‌توانند به عنوان یک الگو به دختران نسل حاضر معرفی شوند. حضرت رسول اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) می‌فرماید: یک گروهی که وارد جهنم می‌شوند، زنان بدحجابی هستند که برای فتنه و فریب مردان، خود را آرایش و زینت می‌کنند.^{۲۸}

«هنگامی که آسیه، (همسر فرعون) معجزه حضرت موسی را دید، به او ایمان آورد و فرعون، به کیفر این کار، دست و پایش را به زمین می‌خکوب کرد و او را زیر آفتاب سوزان قرار داد. هنگامی که آسیه آخرین لحظه‌های عمر خود را می‌گذرانید، دعایش این بود، «رَبِّ اِنِّی لَیْلِ عِنْدَكَ بَیْتًا فِی الْجَنَّةِ» لازم نیست الگو، پیامبر یا امام معصوم باشد و لازم نیست سابقه توحیدی داشته باشد. زن فرعون، نه معصوم بود و نه موحد، بلکه با دیدن معجزه موسی ایمان آورد»^{۲۹}

۲-۵. کرامت زن و امنیت روانی جامعه

وقتی کرامت انسان‌ها و جایگاه رفیع انسانی حفظ شود، مردم با دیده حقارت به یکدیگر نگاه نمی‌کنند، انسان‌ها کالا یا ماشین آلات نیستند، بنابراین آرامشی دلنشین و پایدار در جامعه حاکم می‌شود و این مسئله در مورد کرامت زنان نیز همچون مردان، صادق است. رهبر معظم انقلاب در بیاناتشان می‌فرمایند: «ما زن را به عفت، به عصمت، به حجاب، به عدم اختلاط و آمیزش بیحد و مرز میان زن و مرد، به حفظ کرامت انسانی، به آرایش نکردن در مقابل مرد بیگانه - برای آن‌که چشم او لذت نبرد - دعوت میکنیم. این بد است؟ این کرامت زن مسلمان است. این کرامت زن است. آنهایی که زن را تشویق میکنند که خود را به گونه‌ای آرایش دهد که مردان کوچه و بازار به او نگاه کنند و غرایز شهوانی خودشان را ارضا کنند، باید از خودشان دفاع کنند که چرا زن را تا این حد پایین می‌آورند و تذلیل میکنند؟! آنها باید جواب بدهند»^{۳۰}

کرامت و سعادت زن در حفظ حجاب است، پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله) می‌فرماید: زنان خود را با پوشش اندام و جسم، از دیدار نامحرمان باز دارید، که زنان هرچه پوشیده‌تر باشند، سعادتمندتر هستند.^{۳۱}

انسان‌های فرومایه به تبعیت از غرب قصد دارند، هویت و شخصیت زن مسلمان را از بین ببرند و این صلابت و پاکیزگی باطن را لکه دار کنند، آنان قصد دارند زن را همچون کالایی به دیگران معرفی کنند. وقتی زن که عنصر اصلی قوام خانواده و به

- مصباح یزدی، جایگاه زن در اندیشه آیه الله مصباح یزدی، سایت پرسمان دانشگاهی، ۱۳۹۹/۱/۴

- متقی هندی، کنز العمال، ج ۱۶، ص ۳۸۳

- قرآنی، تفسیر نور، ج ۱۰، ص ۱۳۹

. KHAMENEI.IR - خامنه ای، سخنرانی در تاریخ ۱۳۷۱/۹/۲۵، پایگاه اطلاع‌رسانی

- قمی، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، ج ۲، ص ۲۹۸

تبع آن جامعه است، از دایره عزت و کرامت خارج شد، ابتدا خانواده به ابتذال کشیده شده و معنی و مفهوم اصلی خود را از دست می‌دهد و سپس امنیت روانی جامعه از بین خواهد رفت. آیه‌الله مصباح در این زمینه می‌گویند: «پس از صنعتی شدن کشورهای غربی، سرمایه‌داران و کارفرمایان به جست و جوی نیروی کار ارزان برخاستند و چون زنان تا آن زمان و در آن ممالک، درآمدی نداشته، به طور طبیعی می‌پذیرفتند که مزدی کم‌تر از مردان به آنان بپردازند، کارخانه‌داران در صدد سوءاستفاده از این وضع برآمدند. شعارهایی از قبیل: «زنان باید آزاد باشند؛ در چهاردیواری خانه محصور نمانند؛ استقلال اقتصادی داشته باشند و در صحنه‌های اجتماعی به کار و سازندگی مشغول شوند»، دستاویز خوبی برای کارخانه‌داران بود تا به این وسایل بتوانند زنان را به محیط کارخانه‌ها بکشانند و از آنان بهره‌برداری اقتصادی کنند».^{۳۱}

همانطور که می‌دانید اسلام به این دلیل برای زن پوشش و حجاب می‌خواهد که برای او حرمت قائل است. خودآرائی عرضه او را در جامعه نمی‌پذیرد، زیرا که مشتریان او افراد بی‌قید و هرزه‌اند، نه افرادی شریف و پاک و طبیعی بنابراین اسلام زن را همچون گنجینه‌ای از گوهرهای گرانبه‌تر به حساب می‌آورد. از این رو برای او ستر و پوشش معین کرد تا دزدان شرف با مشاهده او به وسوسه نیفتد و برای فریب او دام نگسترانند تا تمتعات و التذاذات او آزاد و رایگان نباشد.

به هر حال، عفت، به وجود آمدن حالت نفسانی است که به وسیله‌ی آن خواهش‌ها و تمایلات به کنترل انسان درآیند؛ به گونه‌ای که به سوی حرام گرایش نیابد و اجازه ندهد هیجان‌های مربوط در هر زمان و مکانی که می‌خواهند، تخلیه شوند، بلکه انسان با کنترل خود آن‌ها را در مسیر صحیح هدایت کند.^{۳۲}

۲-۶. برقراری روابط اجتماعی سالم و امنیت روانی جامعه

برقراری ارتباط صحیح، نیاز ما را به امنیت روانی جامعه و فرد برطرف می‌کند. به عنوان مثال برای یافتن شغل، انتخاب دانشگاه، انتخاب همسر و دیگر انتخاب‌های مهم زندگی، داشتن این مهارت ضروری است بنابراین هر چقدر مهارت روابط اجتماعی ما قوی‌تر باشد سبب تقویت بیشتر امنیت ما در جامعه می‌شود. آیه‌الله مصباح در این زمینه اینگونه می‌فرماید: «در این زمینه وقتی بانویی عالم و دانشمند شد، علم خود را باید عرضه کند، بحث علمی کند، کتاب بنویسد، در کنفرانس‌های علمی و در فعالیت‌های علمی شرکت کند، اما حدود زن و مرد باید رعایت شود و به حقوق اختصاصی ضرری وارد نشود».^{۳۳}

حجاب به هیچ عنوان محدودیت حساب نمی‌شود بلکه نوعی آزادی فکر و خیال است که به فرد این توانایی را می‌دهد تا در فعالیت‌های اجتماعی سهیم باشد، بدون آنکه خدشه‌ای به حیثیت وی وارد شود حجاب تنها یک دستور دینی و وظیفه شرعی برای زنان مسلمان نیست، بلکه از ضرورت‌های اجتماعی جوامع انسانی است که با وجود آن منافع و تأثیرات شگرفی در جامعه پدیدار شده و عدم رعایت آن، زیان‌ها و آثار مخربی در فرهنگ عمومی اجتماع و حتی اقتصاد و سیاست بر جای خواهد گذاشت.

نظر آیه‌الله مصباح در توصیه به خانم‌ها این است که «با مرد اجنبی، کم‌تر اختلاط داشته باشند. البته اگر زن با رعایت حدود حجاب شرعی، در بازار رفت و آمد کرد، از نظر قانونی، قابل تعقیب نیست، مگر این که به فساد و فحشا کشیده شود؛ اما

- مصباح یزدی، جزوه حقوق و سیاست در قرآن، درس ۲۰۶.

- مهدی زاده، پرسمان حجاب (پژوهشی در باب پوشش از دیدگاه قرآن)، ص ۳۰.

- مصباح یزدی، جایگاه زن در اندیشه آیه‌الله مصباح یزدی، ۱/۴/۱۳۹۹.

از نظر اخلاقی، زن مسلمان موظف است خود را از مرد اجنبی دور نگه دارد و سعی کند که کارش در محیط خانه باشد. البته گاهی ممکن است شرایط خاصی پیش آید و مصالح اجتماعی و سیاسی، اقتضای شرکت زنان را در اجتماعات داشته باشد که در این صورت نیز تا آنجا که ممکن است، باید اجتماعات زن‌ها جدای از مردها باشد؛ زیرا اختلاط زن و مرد اجنبی، به ویژه اگر زن آرایش کرده باشد، از نظر اسلام، دارای ارزش اخلاقی منفی است»^{۳۴}

در شرم و حیا، عفاف و پاکدامنی نهفته که در خلقت و فطرت زن است که او را می‌دارد گاهی به صورت ناخودآگاه خود را از چشم نامحرم بیپوشاند. به همین دلیل، وقتی احساس حجب و حیا را از دست می‌دهد در محیط ناامن اجتماع هم کشف حجاب می‌کند. احساس حیا و شرم از انجام دادن کارهای زشت از ثمرات عفاف به شمار می‌آید، «هر قدر این احساس شرم از زشتی‌ها در انسان بیشتر باشد، عفت او بیشتر خواهد بود»^{۳۵}

وجوب حجاب، خود بهترین و محکمترین دلیل حضور سالم زن در اجتماع است؛ زیرا می‌دانیم حجاب و لزوم پوشش زن در مقابل نامحرم، در ارتباط با اجنبی است و روشن است که اگر زن می‌بایست در گوشه‌ای به دور از انظار، نگاه داشته شود و حضور در عینیت جامعه نداشته باشد، لزوم پوشش و حساسیت فراوان در این باره مفهومی نداشت. قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَجِلْ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوَا النِّسَاءَ كَرِهًا...» ای کسانی که ایمان آورده‌اید! برای شما حلال نیست که زنان را به اکراه به ارث برید و بر آنان سخت نگیرید تا بعضی از آنچه را به آنان بخشیده‌اید، خود ببرید، مگر آنکه مرتکب فحشاء آشکار شوند و با آنان به نیکویی رفتار کنید و اگر از همسرانتان خوشتان نیامد چه بسا شما چیزی را خوش نداشته باشید، ولی خداوند، خیر فراوان در آن قرار داده باشد»^{۳۶} غلامه جوادی آملی در مورد این آیه می‌فرماید: «با زنها معاشرت نیک داشته باشید و زن را چون مرد در مجامعتان راه دهید و اگر خوشایندتان نیست که آنها را در مجامعتان شرکت کنند، این کار ناخوشایند را بکنید؛ چراکه ممکن است خیر فراوانی در آن باشد و شما نمیدانید»^{۳۷}

احساس ناامنی، از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع معاصر، به ویژه در کشورهای پیشرفته است؛ این بدین معنی است که گسترش این پدیده با سطح توسعه جامعه ارتباط داشته و به گونه‌ای، آینده اغلب جوامع محسوب می‌گردد. از این رو، امنیت یکی از مولفه‌های اساسی رفاه اجتماعی و از اساسی‌ترین نیازهای هر جامعه است و زنان به عنوان نیمی از جمعیت جامعه گروه آسیب‌پذیری هستند که امنیت آنها از راه‌های گوناگون در معرض تهدید قرار دارد و چنانچه از عفاف و حجاب غفلت شود و روابط ناسالم بین زن و مرد و راج پیدا کند، امنیت روانی جامعه دچار صدمات جبران ناپذیر می‌شود.

۲-۷. دفع آزار و اذیت دیگران و امنیت روانی جامعه

هرگاه در جامعه‌ای آزار و اذیت کمرنگ شود، مردم احساس آرامش بیشتری می‌کنند، مردان بوالهوس و چشمچران‌های بی‌غیرت به دنبال به دام انداختن زنان و دختران هستند و در این بین افرادی که رعایت کامل حجاب را ندارند، بیشتر در معرض خطر هستند. زنان و دختران حتی از شنیدن صدای بوقی که به مقاصد شوم برای آنها زده می‌شود، احساس منزجرکننده‌ای

- همان، اخلاق در قرآن، ج ۳، ص ۸۹؛

- اسحاقی، گوهر عفاف (پژوهشی درباره ی حجاب)، صص ۴۵ و ۴۶؛

- نساء: ۳۱۹

- جوادی آملی، زن در آیینی جمال و جلال الهی، ص ۳۷؛

پیدا می‌کنند، بنابراین تصور کنید در صورت لمس بدنی عمدی مردی با خود دچار چه صدمات روحی و روانی خواهند شد. بسیاری از آنان هرگز خاطرات شوم و زجرآور این‌گونه از رفتارها را فراموش نمی‌کنند و سالیان سال آنها را در صندوقچه تاریک و خوفناک ذهن باقی می‌گذارند، زیرا این اقدامات قطعاً نفوذ به حریم شخصی و انسانی آنهاست. این زنان خود و جامعه را ناامن می‌پندارند. به همین دلیل خداوند در قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً؛ ای پیامبر! ای همسران و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: روسری‌های بلند بر خود بپوشانید، این (عمل) مناسب‌تر است، تا (به عفت و پاکدامنی) شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، و خداوند آمرزنده مهربان است»^{۳۸}

«توصیه به خانم‌ها، رعایت حیا است. حیا به این معنا است که انسان به خاطر ترس از آلوده شدن به گناه، خود را از مظان آلودگی به گناه دور بدارد. بنابراین، هرگونه کم‌رویی یا ضعف نفس را نمی‌توان حیا نامید»^{۳۹} علامه طباطبایی در مورد فهم نادرست از کلمات قرآن و تفسیر به رای در مورد این آیه چنین می‌فرماید: «اینکه (مِنْ) در اینجا به معنای تبعیض است دلیل می‌خواهد، و اینکه نمی‌تواند (مِنْ) زائده، جنس و ابتدای غایت باشد نیز دلیل می‌خواهد. در صورتی که هیچ دلیلی ارائه نشده است»^{۴۰}

برای آرامش جامعه لازم است که مردان نیز همچون زنان چشمان خود را از نامحرمان بسته نگاه دارند. امام صادق (علیه‌السلام) می‌فرماید: «هیچ غنیمتی مانند غنیمتی که آدمی از راه کنترل چشم به دست می‌آورد نیست، زیرا دیدگان از نگاه به نامحرم فرو بسته نمی‌شود جز آنکه در قلب او عظمت و جلال الهی مشاهده می‌شود»^{۴۱} اگر روایت است که روزی شخص نابینایی اجازه ورود خواست. حضرت فاطمه (سلام‌الله‌علیها) برخاست و چادر به سر کرد. رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله) فرمود: «چرا از او رو می‌گیری، او که تو را نمی‌بیند؟» حضرت فاطمه پاسخ داد: «او مرا نمی‌بیند، اما من که او را می‌بینم. و او اگر چه مرا نمی‌بیند ولی بوی مرا که حس می‌کند»^{۴۲}

۸-۳. تحکیم خانواده و امنیت روانی جامعه

خانواده از لحاظ ظاهر جزئی کوچکی از جامعه است ولی در اصل همین خانواده‌ها هستند که جامعه را تشکیل داده و از موثرترین گروه‌هایی هستند که بر جامعه تاثیر مطلوب و بالعکس تاثیر نامطلوب می‌گذارند. اسلام در هر بُعد نقش‌آفرینی زن را به رسمیت شناخته است و اصلاً تفاوت میان مرد و زن را به لحاظ انسانی قبول ندارد، و چنانچه در ظاهر اختلاف‌هایی بین زن و مرد مشاهده می‌شود به خاطر فطرت، توانایی و ظرفیت خلقت آنان است. به همین دلیل است که خداوند در قرآن مردان را سرپرست قرار داده و می‌فرماید: «الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ؛ مردان دارای ولایت بر زنانند از آن جهت که خدا بعضی از ایشان (مردان) را بر

- احزاب: ۳۵۹

- مصباح یزدی، اخلاق در قرآن، ج ۳، ص ۲۹۰

- طباطبایی، المیزان، ج ۱۵، ص ۱۲۰؛

- گیلانی، مصباح الشریعه، ص ۱۹؛

- مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۹۱

بعضی (زنان) برتری داده (قدرت بدنی، تولیدی واراده بیشتری دارند) و از آن جهت که از اموال خود نفقه می‌دهند، پس زنان شایسته، فرمان بردارند و نگهدار آنچه خدا (برای آنان) حفظ کرده، (حقوق واسرار شوهر)، در غیاب اویند»^{۴۳}

با توجه به این آیه زن مؤمن با علم و آگاهی برای حفظ آرامش و جلوگیری از هر گونه تضاد و مبارزه و منازعه در محیط خانه، مدیریت مرد مؤمن، یعنی شوهر خویش را می‌پذیرد. وحدت مدیریت در خانه عقلاً هم خوب است. البته می‌دانیم که مدیریت با دستور الهی و بر اساس آیین‌نامه‌ی خدایی غیر از زورگویی و دیکتاتوری است. بنابراین، اولاً، قیوم و مدیر بودن مرد مربوط به همسر در برابر شوهر است نه زن در مقابل مرد. ثانیاً این قیومیت معیار فضیلت نیست، بلکه وظیفه است. بدین معنا نیست که زن اسیر مرد خودخواه است. ثالثاً این مدیریت در محور اصول خانواده است. گاهی هم به صلاح دید هر دو طرف این مدیریت متغیر است، یعنی اداره‌ی خانه به عهده‌ی زن است یا حتی مرد خانه از او اطاعت می‌کند. همه‌ی اینها در حدود دین و احکام دینی است.

«اسلام، آفرینش زن و صلاح و خیر جامعه را در نظر گرفته است و حجاب را لازم شمرده تا با عفت درونی او هماهنگ گردد و بنیان خانواده مستحکم شود. اسلام، زیبایی و دل‌آرایی زن را برای همسر وی می‌خواهد تا دیگران از آن سوء استفاده نکنند. بنابراین، الزام پوشش فقط برای حفظ عفت اوست، نه زنجیر اسارتی بر دست و پایش؛ و نه سدی در برابر سیر تکامل علمی، فکری و هنری‌اش، بلکه وسیله‌ای برای تعالی روح و ایفای مسئولیت‌های فردی و اجتماعی اوست، از این رو، اسلام پوشش را ملاک برتری زن معرفی کرده است»^{۴۴}

رعایت حجاب در جوامع، موجب استحکام نهاد خانواده به عنوان کوچکترین و مهمترین نهاد اجتماعی است. با رعایت اصل حجاب و پوشش در محیط بیرون از خانواده، حریم زن و شوهر حفظ میشود و خانواده دارای ثبات خواهد شد و اگر زنان با خودآرایی و با پوشش نامناسب در محیط اجتماع، زندگی خانوادگی خود و دیگر افراد جامعه را به خطر بیندازند و با کشاندن جاذبه‌های جنسی خود به کوچه و بازار، افراد جامعه را همیشه در حالت نوعی مقایسه قرار می‌دهند که این امر اختلافات زیادی را درون خانواده‌ها برده و ناهنجاری‌هایی مثل طلاق، دادگاه و درگیری خانوادگی، ظن و بدگمانی و را سبب می‌شود.

خداوند در قرآن می‌فرماید: «وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ...» و به زنان با ایمان بگو: از برخی نگاه‌ها چشم‌پوشی کنند و دامن‌های خود را حفظ نمایند و جز آنچه (به طور طبیعی) ظاهر است، زینت‌های خود را آشکار نکنند و روسری خود را بر گریبان بیفکنند و زینت خود را ظاهر نکنند جز برای شوهر، یا پدر یا پدرشوهر، یا پسر، یا پسرشوهر (که از همسر دیگر است) یا برادر، یا پسربرادر، یا پسرخواهر، یا زنان (هم‌کیش)، یا آنچه مالک شده‌اند (از کنیز و برده)، یا مردان خدمتکار که تمایل جنسی ندارند، یا کودکانی که (به سن تمییز نرسیده و) بر امور جنسی زنان آگاه نیستند. و پای خود را به گونه‌ای به زمین نکوبند که آنچه از زیور مخفی دارند آشکار شود. ای مؤمنان! همگی به سوی خدا باز گردید و توبه کنید تا رستگار شوید»^{۴۵}

- نساء: ۳۴؛

- قاضی، حجاب دختران، صص ۹۷ و ۹۸؛

- نور: ۳۱؛

«حفظ حجاب و ترک جلوه‌گری، ثمرات بسیاری دارد که برخی از آنها عبارت است از: آرامش روحی، استحکام پیوند خانوادگی، حفظ نسل، جلوگیری از سوء قصد و تجاوز، پیشگیری از امراض مقاربتی و روانی، پائین آمدن آمار طلاق، خودکشی، فرزندان نامشروع و سقط جنین، از بین رفتن رقابت‌های منفی، حفظ شخصیت و انسانیت زن، و نجات از چشم‌ها و دلهای هوسبازی که امروز غرب و شرق را در خود فرو برده است»^{۴۶}.

نظر آیه الله مصباح این است که: «تفاوت ارزش مرد و زن، در تأمین اهداف خانواده، به تفاوت ویژگی‌های روحی و جسمی آنان مربوط می‌شود و در یک سنجش کلی می‌توان گفت که زن از نظر احساسات و عواطف، معمولاً قوی‌تر است و مرد از نظر تدبیر و تعقل. و از آن جا که محیط خانواده، هم به تدبیر نیاز دارد و هم به پرورش و تربیت، این تقسیم کار به شکل طبیعی به وجود می‌آید که مرد به اداره خانواده و تأمین نیازهای اقتصادی آن پردازد و زن که از عشق و احساس به فرزندان خود لبریز است و بیش‌تر می‌تواند آن‌ها را تحمل کند، پرورش فرزندان را بر عهده گیرد»^{۴۷} و در جای دیگر می‌فرماید: «در خانواده، زن و فرزندان باید سرپرستی مرد را بپذیرند و غیر از جنبه قانونی و حقوقی، از نظر اخلاقی نیز رعایت حدود و احترام پدر خانواده بر همسر و فرزندان لازم است. سرپرستی مرد، چهارمین اصل حاکم بر خانواده است و حل بسیاری از مشکلات زندگی خانوادگی، در گرو اجرای این اصل است»^{۴۸}.

نتیجه‌گیری

در این مقاله که با عنوان «آثار اجتماعی عفاف و حجاب بر امنیت روانی جامعه» به رشته تحریر در آمده است نتایج ذیل حاصل گردیده است:

عفاف و حجاب مظهر عبودیت و سلامت اخلاق بوده و همچنین واجب بودن حجاب، خود بهترین و محکم‌ترین دلیل حضور سالم زن در اجتماع است و عفاف و حجاب مظهر غرور و اقتدار ملی است. خداوند متعال در قرآن کریم چندین بار به مسئله حجاب و عفاف اشاره نموده و آنرا بر زنان به ویژه زنان مومن واجب شمرده است. عقیف بودن و حجاب داشتن موجب سلامتی و استواری آنان است و انجام بسیاری از گناهان به سبب نگاه مردان به زنان و بالعکس و وسوسه‌های آنهاست خداوند حجاب را موجب آسایش معرفی نموده است. یکی از عوامل امنیت روانی جامعه، حفظ شخصیت افراد است، بدین معنی که اگر ارتباط رفتاری و گفتاری افراد یک جامعه بر اساس احترام متقابل و حفظ شخصیت طرفین صورت گیرد، در فرد و جامعه احساس امنیت روانی می‌شود.

حجاب برای زن یک دژ است، یک سنگر و حریم است. او را از خطرات و آسیب‌ها حفظ می‌کند جایگاهی است که زن وجود و شخصیت خود را در آن سامان می‌بخشد و بدینوسیله از توطئه خناسان در امان خواهد بود. فهمیدن معنای یک واژه نمی‌تواند پایه و اساس یک برداشت تفسیری قرار گیرد. دکتر شحرور با آگاهی اندک خود از واژه‌های قرآنی به تفسیر قرآن پرداخته و دیدگاه‌های خود را بر آیات تحمیل کرده است. در این بین زنان نیز نقش بسزایی داشته‌اند و در این مسیر تاریخی می‌توان

- قرآنتی، تفسیر نور، ج ۶، ص ۱۱۷۵؛

- مصباح یزدی، اخلاق در قرآن، ج ۳، ص ۷۲؛

- همان، ص ۸۰؛

بانوانی را به نسل جدید معرفی کرد که هر کدام دارای کمالات بسیار بوده و به عنوان یک نمونه و الگو می‌توانند مشوق دیگر افراد باشند.

حجاب به هیچ عنوان محدودیت حساب نمی‌شود بلکه نوعی آزادی فکر و خیال است که به فرد این توانایی را می‌دهد تا در فعالیت‌های اجتماعی سهیم باشد و وجوب حجاب، خود بهترین و محکمترین دلیل حضور سالم زن در اجتماع است. حیا به این معنا است که انسان به خاطر ترس از آلوده شدن به گناه، خود را از مظان آلودگی به گناه دور بدارد. زن مؤمن با علم و آگاهی برای حفظ آرامش و جلوگیری از هر گونه تضاد و مبارزه و منازعه در محیط خانه، مدیریت مرد مؤمن، یعنی شوهر خویش را می‌پذیرد.

رعایت حجاب در جوامع، موجب استحکام نهاد خانواده به عنوان کوچکترین و مهمترین نهاد اجتماعی است. با رعایت اصل حجاب و پوشش در محیط بیرون از خانواده، حریم زن و شوهر حفظ میشود برقراری ارتباط صحیح، نیاز ما را به امنیت روانی جامعه و فرد برطرف می‌کند.

منابع و مأخذ

- قرآن کریم: ترجمه الهی قمشه ای و حسین انصاریان.
- نهج البلاغه: سیدرضی، محمدبن حسین، ترجمه: محمد دشتی، قم: انتشارات مشهور، ۱۳۷۹ ش.
- ۱. آراسته‌خو، محمد؛ نقد و نگرش بر فرهنگ اصطلاحات علمی-اجتماعی، تهران: گستره، چاپ دوم، ۱۳۷۰ ش.
- ۲. اسحاقی، سیدحسن، گوهر عفاف (پژوهشی درباره‌ی حجاب)، چاپ دوم، قم: انتشارات بوستان کتاب، ۱۳۸۸ ش.
- ۳. جوادی آملی، عبدالله، زن در آئینه جمال و جلال، چاپ ۷، نشر اسراء، ۱۳۸۲.
- ۴. خمینی، روح‌الله، زن از دیدگاه امام خمینی، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، چاپ ۱۵، ۱۳۹۳ ش.
- ۵. دهخدا، علی‌اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
- ۶. رحیمی، عباس، فرشتگان زمین، انتشارات جمال، ۱۳۸۵ ش.
- ۷. طباطبایی، سید محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، قم: جامعه مدرسین، چاپ پنجم، ۱۴۱۷ ق.
- ۸. عمید، حسن، فرهنگ عمید، انتشارات امیر کبیر، چاپ ۳۸، ۱۳۹۰ ش.
- ۹. قاضی، فاطمه، حجاب دختران، (حجاب اسلامی و بهداشت خانواده) چاپ ۸، قم: انتشارات گلستان ادب، ۱۳۸۷ ش.
- ۱۰. قرائتی، محسن، تفسیر نور، بی‌نا، موسسه در راه حق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۴ ش.
- ۱۱. مصباح یزدی، محمد تقی، حقوق و سیاست در قرآن، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۷۷ ش.
- ۱۲. _____، اخلاق در قرآن، ج ۳، ناشرانتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۸ ش.
- ۱۳. مطهری، مرتضی، جامعه و تاریخ، تهران، صدرا، چاپ ۵، ۱۳۷۲ ش.
- ۱۴. _____، مسئله حجاب، انتشارات صدرا، چاپ دوازدهم، ۱۳۷۴ ش.
- ۱۵. معین، محمد، فرهنگ معین، تدوین سید جعفر شهیدی، انتشارات امیر کبیر تهران، ۱۳۸۸

۱۶. آمدی، ابوالفتح، غررالحکم و درر الکلم (سخنان کوتاه امام علی علیه السلام)، بی نا: انتشارات دارالکتاب الاسلامیه، ۱۳۷۱ ش.
۱۷. گیلانی، عبدالرزاق، مصباح الشریعه، انتشارات پیام حق تهران، چاپ ۱، ۱۳۷۷ ش.
۱۸. قمی، عباس، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، جلد ۵، قم: نشر اسوه، ۱۳۴۴ هـ.
۱۹. متقی هندی، کنز العمال، انتشارات دارالکتاب العلمیه، ۱۴۱۲ ق.
۲۰. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ناشر: دار الکتب الاسلامیه، چاپ چهارم، ۱۳۸۲ ش.
- مقالات، فصلنامه ها و مجلات
۲۱. مهدی زاده، حسین، پرسمان حجاب « پژوهشی در باب پوشش از دیدگاه قرآن »، چاپ پنجم، قم، انتشارات صهبای یقین، ۱۳۸۸ ش.
۲۲. مصباح یزدی، محمد تقی، جایگاه زن در اندیشه آیه الله مصباح یزدی، سایت پرسمان دانشگاهی، ۴-۱-۱۳۹۹.
۲۳. نشریات و پایگاه های اینترنتی: آیه الله خامنه ای، سخنرانی، پایگاه اطلاع رسانی *KHAMENEI.IR*.